

artistes

Jordi Farjas, un poeta del pinzell

Jordi Farjas i Darnés (Olot, 1928) és avui un pintor que no pot pintar. Una malaltia degenerativa li impedeix la mobilitat de les extremitats. Tot i conservar les seves facultats mentals, li resulta molt difícil expressar-se, fet pel qual hem mantingut una conversa amb la seva filla Anna, autora de la primera catalogació de l'obra del pintor. És, tant per parentiu com per coneixements, la millor mitjancera per endinsar-nos en la vida i l'obra d'un poeta del pinzell que es va passar vint anys darrere la barra del carismàtic Cafè Europa d'Olot.

La infància d'en Jordi no va ser gens fàcil. Els seus pares eren humils treballadors de les fàbriques tèxtils olotines. Era el petit de tres germans i es va quedar orfe de pare als tretze anys, el 1941, quan el nostre país patia les penúries de la guerra. Penúries que devien ser més angoixants per a una vídua amb tres fills al seu càrrec.

Es va posar a treballar als catorze anys, el 1942, al taller de sants olotí El Arte Cristiano, la sortida professional de molts alumnes de l'Escola de Belles Arts -on s'hi havia matriculat als onze anys-, una veritable institució que va obrir el futur professional a molts joves. El centre docent havia viscut moments de glòria durant l'etapa de la Generalitat republicana, amb la creació de l'Escola Superior de Paisatge, tot i que el

La plaça Major, oli sobre tela, 92 x 73 cm. 1971

Pintor i cases, oli sobre tela, 73 x 92 cm. Principi dels anys seixanta.

nou règim la va clausurar i va expedientar immediatament els seus mestres i abolí el pla d'estudis. Però va quedar a l'escola l'esperit obert de l'antic centre, que alguns joves van saber captar, malgrat que no s'hi havien pogut matricular com a alumnes per ser encara massa joves. Representava una alenada d'aire fresc enmig d'un ambient repressor on tot eren normes estrictes, fins i tot dins les aules de les escoles d'art. Quina contradicció!

En aquesta etapa, el seu oncle Damià, un germà del pare, va tenir un paper cabdal. Va assumir, en certa manera, el paper del pare, subvencionant les classes de dibuix d'en Jordi. També va ser l'oncle Damià qui, uns anys més tard, el va animar i ajudar a presentar la seva obra a dues galeries barcelonines d'una certa volada: a la sala Caralt, l'any 1947 -que posteriorment va muntar una exposició de Dau al Set- i a la sala Pictòrica, el 1948, seu dels artistes nou-

centistes. En aquesta etapa inicial, aquestes mostres suposaven una promoció extraordinària per a un jove pintor. L'oncle Damià va morir el 1951 i va deixar en herència als germans Farjas el Cafè Europa, l'emblemàtic establiment olotí de la plaça Major.

Dels Sants als carajillos

La nova situació familiar va fer replantejar al jove la seva feina. Va decidir deixar el taller de sants, on durant uns nou o deu anys havia fet feines d'escultor o d'ajudant de l'escultor Joaquim Claret, un bon professional que havia estat col·laborador d'Arístides Malló i ara integrava la plantilla d'aquesta empresa olotina. Recordem que tots els tallers de sants vivien moments de gran esplendor després de la Guerra Civil, atesa la gran demanda de sants per vestir les esglésies que l'esclat revolucionari havia deixat buides d'imat-

ges. Farjas va viure en primera persona aquesta època daurada dels escultors. Però als inicis dels anys cinquanta es va posar darrere la barra del Cafè Europa servint carajillos i dedicant a la pintura les poques hores que li quedaven després d'unes esgotadores jornades laborals d'onze o dotze hores diàries. És una etapa en què experimentava en pintura, quasi sempre emprant la tècnica de l'oli, buscava la seva pròpia dicció i encetà un llenguatge racional amb tendència cubista molt personal. Més endavant, va utilitzar recursos puntillistes per als seus temes preferits: els paisatges urbans, les façanes de la seva plaça Major o d'altres carrers, quasi sempre humanitzats, amb unes gammes de tons càlids i suaus. Li agradava pintar els esdeveniments quotidians de la ciutat, com els mercats setmanals, les fires, o la gent passejant.

Sempre ha estat un home correctíssim i només pel seu *savoir faire* valia la pena

d'entrar a l'Europa. El cafè que servia era el més bo, el més selecte, el més refinat. Tenia un tracte exquisit amb tothom, tant si era client habitual com passavolant. Tenia una gran discreció, virtut ben poc habitual en aquesta feina. Home de complexió prima, va desenvolupar una calvicie molt primerenca que li donava un aire escara més estilitzat.

Els anys cinquanta, només va fer exposicions a les galeries d'Olot. La seva obra no va tenir repercussió a l'exterior, sobretot si ho comparem amb la forta arrencada inicial del final de la dècada anterior.

Gambians, oli sobre tela, 60 x 73 cm. 1989.

Pessebrista amb tremp d'escultor

En aquests anys es va dedicar a elaborar grans pessebres, on tots els elements representats sortien de les seves mans, des de la pintura del diorama del fons fins al modelat i pintat de les figures. La faceta d'escultor al costat de Claret li va aportar uns coneixements escultòrics que només va aplicar en la seva faceta de pessebrista. És una llàstima que no continués modelant. En una mostra antològica de pessebres, celebrada el Nadal del 2007, on hi havia bona part dels millors pessebristes olotins del segle XX va quedar palès fins a quin punt va encetar una nova visió del pessebrisme.

Al seminari de pintura mural que es va fer a Olot l'any 1956, impartit pel professor Miquel Farré, catedràtic de procediments pictòrics de Belles Arts de Barcelona, Jordi Farjas en va ser un dels alumnes avantatjats, i pràcticament l'únic que va pintar en diversos espais pintures murals, algunes sobre fresc. La pintura mural li va permetre experimentar amb altres dimensions, ben diferents de les de les teles. Lamentablement, gairebé tots aquests murals han desaparegut. N'havia fet un per a una escola pública que fou eliminat en una remodelació posterior. N'havia executat per a fàbriques tèxtils que es van enderrocar per aixecar blocs

de pisos; per a botigues que han canviat d'amo i d'article. Avui, només podem veure el mural de l'església de Capsec, a la vall de Bianya, ja que la magnífica pintura de la sucursal de la Caixa de Girona al carrer Mulleres està incomprendiblement tapada.

A final dels anys cinquanta i principi dels seixanta va fer estades relativament breus per Europa, en una època en què viatjar era poc freqüent per a persones amb pocs recursos. Així, va visitar París, Roma i Florència acompanyat d'altres artistes olotins àvids de coneixements artístics. L'objectiu dels viatges era satisfer la seva necessitat de formació.

La seva tècnica cromàtica preferida va ser sempre l'oli, que va emprar quasi de manera exclusiva. També va fer molts dibuixos en llapis, tinta i alguna altra tècnica seca, molts dels quals van servir per il·lustrar portades del setmanari olotí *Arriba Espanya*.

L'any 1974 va ser clau en la seva evolució pictòrica, ja que després de més de vint anys rere la barra de l'Europa, va deixar els gots, les tasses i les culleretes i es dedicà de manera exclusiva a la pintura. Tenia quaranta-sis anys. Així va fer realitat un desig que devia anar madurant des de feia temps. Mirant l'obra d'aquests anys es fa patent l'inici d'una segona etapa en la seva plàstica, on va desa-

parèixer en bona part l'anterior esperit experimentador. Pintava el que demanava el mercat. Sabia què agradava a la mena de públic amb diners per invertir. Feia paisatges més tòpics, més propers als estereotips de la pintura paisatgista olotina, però formalment amb un concepte constructiu derivat de l'etapa que deixava enrere. Semblava que, temorós de no vendre i no poder guanyar-se la vida, s'hagués estroncat l'evolució anterior.

La jubilació va posar fi a aquesta dura etapa intermèdia i en va obrir una de nova. Va anar arraconant els temes que no li agradaven i va tornar a la vena experimental de

temàtiques i tractaments plàstics en pintura a l'oli. Sempre va ser pleinarista de convicció, que mirava embadalit i pintava reiteradament la construcció de la ciutat. Ha estat el Guerin pictòric olotí.

Sense haver de pensar en els diners, podia tornar a investigar en la plasmació de la llum, en la recreació d'espais nets, en els temes urbans, les seves grans passions. Mirant els paisatges d'en Jordi Farjas pots fer-te una idea de com ha anat canviant la ciutat. Els seus quadres són la crònica de l'evolució urbanística de mig segle, però també dels canvis en el vestir, en els cotxes aparcats als carrers, en els aparadors. Els capellans amb sotana i els guàrdies civils amb tricorni deixen el seu lloc als nous pobladors d'Olot, és a dir, als gambians, als indis, entre d'altres. Aquesta fructífera etapa final va ser curta, només va durar del 88 al 93, moment en què van aparèixer els senyals de la seva malaltia. El 1994 signà el seu darrer oli.

El desembre de 2006, el Museu Comarcal de la Garrotxa va inaugurar una exposició antològica de Jordi Farjas. Allà va concedir la darrera entrevista, on deia que «les persones donen vida als quadres i mostren la poesia de la ciutat». Una frase especialment encertada que resumeix la producció plàstica del pintor.